

Rigsombudsmanden på Færøerne

Tórshavn, den 10. oktober 2024

Orientering nr. 15/2024

Finanslovsforslaget for 2025 er fremsat

Landsstyret fremsatte den 30. september 2024 forslag til finanslov for 2025 for Lagtinget. I forslaget budgetteres landskassens indtægter til 7.436 mio. kr. og udgifterne til 7.519 mio. kr., heraf udgør 613 mio. kr. anlægsudgifter. Forslaget udviser således et underskud på 83 mio. kr. Búskaparráðið (Færøernes Økonomiske Råd) udtalte i forlængelse af fremsættelsen af finanslovsforslaget, at underskuddet på grund af udskudte anlægsudgifter sandsynligvis vil blive noget større, samt at: ”*Dette er fortsat ikke hensigtsmæssigt, da økonomien ikke har brug for finanspolitisk stimulering.*”

Det oplyses i de almindelige bemærkninger til finanslovsforslaget, at den største økonomiske udfordring er holdbarheden i Færøernes økonomi. Det er derfor nødvendigt med tiltag med henblik på at opnå balance mellem de offentlige indtægter og udgifter, såfremt der skal kunne opretholdes det samme offentlige ydelsesniveau fremover. Et vigtigt redskab i den forbindelse vil blive en finanspolitisk regulering, som bl.a. skal indeholde bindende mål for udgiftsstigninger, og hvor Búskapargrunnurin (Økonomifonden) anvendes aktivt. Det oplyses endvidere, at færøsk økonomi har et godt udgangspunkt, herunder ift. at kunne håndtere evt. kommende perioder med lavere realvækst i økonomien og muligt underskud på de offentlige finanser. Målet er balance på finansloven fra 2026 og fremover. Fíggjarmálaráðið (Landsstyreområdet for finanser) forventer et underskud i landskassen på ca. 200 mio. kr. i 2024.

På finanslovsforslaget er der afsat penge til særlige politiske prioriteter, herunder kræftbehandling, sundhedsydelse i nærømråderne, løn under visse uddannelser, informationssikkerhed, bedre infrastruktur til visse områder, integration og forundersøgelse af en mulig tunnel til Suðuroy.

Statens tilskud reduceres på finanslovsforslaget med 25 mio. kr. til 566,8 mio. kr. i 2025 i overensstemmelse med landsstyrets koalitionsgrundlag.

Sammen med finanslovsforslaget er der fremsat forslag om ændring af lagtingsloven om Búskapargrunnurin. Forslaget, der får virkning for hele 2024, indebærer bl.a. nogle tekniske ændringer i samspillet mellem finansloven og Búskapargrunnurin. Endvidere ændres grænsen for, hvornår indtægter fra ressourcerenten fra fiskerierhvervet skal overføres fra landskassen til Búskapargrunnurin, fra 250 mio. kr. til 350 mio. kr. årligt og tilsvarende for opdrætserhvervet fra 150 mio. kr. til 250 mio. kr. årligt.

Færinger er delt i spørgsmålet om fiskerisamarbejdet med Rusland

Som omtalt i Orientering nr. 09/2024 har historie- og samfundsvidenskabelig afdeling på Fróðskaparsetur Føroya (Færøernes Universitet) sammen med statistik/analysevirksomheden Lóður i september 2024 udgivet en redegørelse om færingers holdning til sikkerheds- og udenrigspolitiske

spørgsmål. Undersøgelsen viser, at flertallet af færinger støtter Færøernes landsstyres tiltag om offentligt at fordømme Ruslands angrebskrig i Ukraine, bevilge penge til Ukraine, tage imod ukrainske flygtninge og at begrænse russiske skibes adgang til færøske havne. Men den færøske vælgerskare er uenige i spørgsmålet om Færøernes fortsatte fiskerisamarbejde med Rusland. Således er 36 pct. af de ca. 700 deltagende i undersøgelsen meget enige eller enige i landsstyrets beslutning i 2023 om et fortsat fiskerisamarbejde med Rusland, mens 28 pct. er uenige eller meget uenige heri. Undersøgelsen kan læses [her](#).

Hackerangrebet på Klaksvík kommune

Som omtalt i Orientering nr. 14/2024 blev Klaksvík kommune i september 2024 udsat for et alvorligt hackerangreb, der indebar, at kommunen ikke havde adgang sine data eller backupsystemer. På et pressemøde den 3. oktober 2024 oplyste borgmester Karl Johansen (Sambandsflokkurin), at kommunen gennem politiet med hjælp fra professionelle forhandlere har indgået en aftale med hackerne, så kommunen igen har fået adgang til alle data. Borgmesteren oplyste ikke det præcise beløb, som indgik i aftalen, men tilkendegav, at der var tale om et beløb under 1 mio. kr. Sagen har givet anledning til debat blandt politikere, ledende embedsmænd og private virksomheder om behov for tiltag til at styrke datasikkerhed på Færøerne, herunder at lovgivning på området ajourføres, og at der etableres bedre samarbejde og koordination mellem kommuner og landets myndigheder og på tværs af offentlige og private aktører om datasikkerhed.

Opråb om politisk stillingtagen til AI-spørgsmål

Ledende ansatte i en række offentlige færøske myndigheder og private virksomheder og foreninger, som er interessenter ift. digitalisering i forskellige dele af det færøske samfund, opfordrede i et åbent brev i september 2024 landsstyret til at iværksætte en række tiltag mhp. politisk stillingtagen til og prioritering af AI, herunder at AI defineres som et særligt ressortområde for et medlem af landsstyret, og at der formuleres visioner, planer og politikker på området, der sammen med økonomisk prioritering kan fremme implementering heraf. Det påpeges, at AI både giver mulighed for nyskabelse, vækst og udvikling, men at der også er etiske og sikkerhedsmæssige udfordringer, som følger med teknologien.

Enighed i Lagtinget om overdragelse af Investeringsfonden

Forslag til rigslovsindstilling om overdragelse af Investeringsfonden fra Danmark til Færøerne, se Orientering nr. 02/2024, blev endeligt vedtaget af Lagtinget den 2. oktober 2024. Lovforslaget forventes fremsat for Folketinget i anden halvdel af oktober 2024 med henblik på, at den formelle overdragelse af fonden sker den 1. januar 2025.

Ny undersøgelse om unge i rigsfællesskabet

En ny rapport fra DUF (Dansk Ungdoms Fællesråd) undersøger unges kendskab og holdning til hinanden på tværs af Danmark, Færøerne og Grønland og til rigsfællesskabet. Her indikerer tallene, at den danske ungdom har et begrænset kendskab til rigsfællesskabet, Færøerne og Grønland, og at danske unge føler en mindre grad af samhørighed med unge fra de to andre lande¹. Til gengæld ved unge fra

¹ Fx føler 71 pct. af danske unge kun i mindre grad eller slet ikke et fællesskab med unge fra Grønland, og 66 pct. føler kun i mindre grad eller slet ikke et fællesskab med unge fra Færøerne. Derimod føler et flertal af unge færinger (56 pct.) i nogen eller i højere grad et fællesskab med danske unge, og 62 pct. føler i nogen eller i højere grad et fællesskab med grønlandske unge.

Færøerne og Grønland en del om Danmark, hvorimod kendskabet mellem unge fra Færøerne og Grønland til hinanden er begrænset. Dette kan lede til problemer med unges forståelse og holdning til hinanden, herunder fordomme og stereotyper, samt for rigsfællesskabet i fremtiden. Rapporten er udgivet som en del af Sjómaq-projektet. Den fulde rapport og uddrag af de væsentligste konklusioner på Sjómaqs hjemmeside kan læses [her](#).

Ny statue til ære for Andrea Ártíng

Den 22. september 2024 blev kunstneren Edward Fuglós statue af foregangskvinden, Andrea Ártíng, afsløret i Tórshavn. Andrea Ártíng (1891-1988) var en indflydelsesrig person i færøsk kvindehistorie, og hun spillede en central rolle i kampen for ligestilling mellem kønnene på Færøerne, blandt andet i forhold til løn. Ifølge Edward Fuglós symboliserer statuen betydningen af Ártíngs rolle i ligestillingskampen, som i dag danner grundlag for færøske kvinders rettigheder, men den er også en hyldest til alle færøske kvinder.

